

LIV SOM DØR.

ET NØDRØP.

Skog og fjeld med glitrende bræer, sildrende bækker og vindens monotone sus i trækronene — er det den hele natur for vore hjemlige turister? Er det alt, som gjør os glade tilsinds, naar vi færdes i det land, som vi kalder vort fædreland? Nei og atter nei! Over fjeldviddene bævrer en vemodsfylt tone; uten den er fjeldet ikke vort eget. Fjeldet er ikke sig selv uten heiloen. Saalænge den er der sammen med alle de andre dyr, som hører fjeldet til, saa længe er fjeldet ikke dødt. Men naturen dør, naar dens børn ryddes bort, og for alle, som elsker naturen, vil glæden dø med de naturens børn, som nu trues med undergang. Og de er mange.

Det var med henblik paa lignende forhold i plantenes verden, planteelskere fik drevet igjennem den lov, som sætter en stopper for den rovdyragtige innsamling av sjeldne planter, som saa mange utenlandske »turister« har drevet paa med her hos os. Vore botanisk eiendommelige strækninger oppe ved Dovre holdt paa at bli berøvet sine særegenheter. Kasse paa kasse fulde av sjeldenheter ekspedertes av »turistene« til hjemlandets naturaliehandlere. Norske »naturelskere« hjalp til ved at rykke de levende planter op med roten og sende dem samme veien, eller ved at fælde de naturmerkværdigheter, som staa land og strand rundt i form av forunderlig avvikende individer, kjæmpemæssige trær, som har set generationer fødes og dø gjennem aarhundreder, eller trær, som staa

som de ytterste forposter mot nord fra et varmere eller mot syd fra et arktisk plantesamfund. Den lov, som satte en stopper for dette uvæsen, er av ganske ny dato, og ikke stort ældre er den, som satte en stopper for den falbyden av vore historiske mindesmerker, som blev drevet i stor skala der, hvor utlandets turiststrøm vælter frem gjennem dalførene.

De to lovpaabud er gladelige tegn paa, at mange nu endelig har faat øinene op for, at det ikke er nok at snakke store ord om vore nationale herligheter. Vi maa værne om dem og sætte en stopper for den uthøkring av vore nasjonalt verdifulde eiendommigheter i form av historiske eller naturlige mindesmerker, som desværre ogsaa nu drives i stor skala av folk, for hvem kjærligheten til naturen er proportional med, hvad de pekuniært kan kryste ut av de enkelte faktorer, som samlet og hver for sig sætter sit særegne præg paa den norske natur.

Vi har endelig sørget for værn om vore gravhaugers fred. Vi har fredet om de fattige valmuer og alperoser, som trives paa det nøkne fjeld i næsten utilgjængelige kløfter. Men endnu har rovfangeren lov til at streife frit om og utrydde vore karakterdyr, og dræpe og avhænde de naturens børn, som i likhet med heiloen er uundværlige i vor natur, om den i den hjemlige turist og naturelskers mening skal vedbli at være norsk. Utlændingene farer paa harelab gjennem Norge; de titter paa en fjeldtop her eller en fos der; de snuser paa den »grossartige« fjeldluft idag og spiser sin traditionelle laks paa kystdampere imorgen. For utlændingen er vor intimere natur likegyldig. — Men den norske turist søker hvile i naturen og fordyper sig i den, saa han lever og aander med alt, som har liv. For ham dør skjærgaarden, naar kjeldens eller ternens skrik blir borte; vestlandsfjeldene taper sin karakter, naar en ørn ikke længer seiler frem opunder

de næsten utilgjengelige tinder, fjeldet blir ødselig og knugende, naar de smaa vaderses klagende toner forsvinder, eller musvaaken ikke lenger kredser om toppene. Naturen vil tape sin likevægt og ikke lenger gi den styrkende hvile, som den hidtil har ødslet i rikt mon paa vor hjemlige turist. Det blir kanskje snart paa tide at ta skridtet helt ut som i det denationaliserte Schweiz og lægge makelige tandstangbaner til stinkende ølkneiper paa Trolldheimens fjeldtopper — hvis vi da ikke nu i ellefte time vil ta vore meget skarpe forholdsregler for at bevare vor naturs mest karakteristiske indvaanere av alle klasser.

Det er mange, som, bevidst eller ubevidst, søker at denationalisere vor natur. Men det gjælder at der sættes et kraftig og maalbevidst arbeide ind av dem, som forstaar, hvilken ulykke det vil være for vor nation, om disse nedbrytende kræfter faar lov til at omdanne vort lands natur til en livløs ørken. Utlændingene har forlængst forstaat det og sluttet sig sammen til vern om sine nationale eienommeligheter; men vi, som taler store ord om nationalfølelse, vi glemmer at verne og bevare livet i det hjem, vi kalder vort eget. Hos os faar eggsummerne lov til at ta eggene fra redene, særlig naar de finder en meget sjelden fugl. Mange fugler forsvinder slik. Her i Trøndelagen f. eks. lever en sjelden liten sneppe inde i fjeldet paa steder omkring Storvand i Meraker, hvor hele dalgryten minder om et efterglemt, arktisk stenlandskap. Kommer vi der ind, saa hænder det kanskje, vi kan faa se den vakre, lille fugl trippe avsted mellem stenene og berike hele det øde steds stemning med sin lille fløitestemme. Men selv her er dens reder blit røvet, fordi dens egg betales høit av utlandets naturaliehandlere, og nu er det uvisst, om een lenger vil findes der. Den øde egn har sandsynligvis tapt sin poesifyldte lille beboer for stedse. — Samme vei gaar det med saa mange andre, store og smaa

fugler, og om det saa er den mægtige konge blandt fuglene, ørnen, saa ligger den under for eggrøverne paa flere steder. Vi har vært vant til at betragte den som symbolet paa den suveræne frihet og uavhengighet, som den seiler saa stolt avsted paa sine mægtige vinger. Nu er den snart en saga her i Trøndelagen, takket være det store rovdyr i menneskeskikkelse, som sælger skallene av dens egg til utenlandske høkere for en lumpen skilling, eller som lægger bakhold for den og piner den ihjel i en svingartig saks, fordi den i likhet med os selv spiser hare og fugl. For ogsaa de blodtørstende sakseriddere hjelper til i kampen for at denationalisere vor natur.

Enhver som er glad i naturen, er glad i de vakre rovdyr, samtidig som han nyter rypenes kaglen eller barfuglens kjærlighetsspil. Likesaa gjerne som materialisten vil nyte sin delikate fuglestek, likesaa gjerne vil naturvennen nyte synet av rovfuglen, som seiler frem gjennom lufthavet paa sine kraftfulde vinger — og det maa fordres, at begge krav blir respekteret. Vi er nu nødt til at stille den fordring, at fugler som jagtfalke og kongeørn, smaa-snepper og andre sjeldnere, men karaktergivende fugler bevares for vort land. Der maa sættes en stopper for den overdrevne forfølgelsesmani, som snart truer livet av den sidste av skogenes konger, bjørnen. Ogsaa den gaar sin undergang imøte med raske skridt paa grund av likegyldighet for de nationale ting, vi virkelig har gjemt i vort lands natur.

For mig staar det, som vi bare har en eneste vei at gaa. Den nemlig, at sætte en stopper for de samvittighetsløse røverier og myrderier ved en klar og utvetydig lov, og at slutte os sammen alle som en i en naturbeskyttelsesforening for at paase, at loven virkelig blir haandhævet. Vi maa sørge for, at vore karakterdyr og livgivende elementer i naturen blir bevaret for vor natur.

Det nytter ikke bare at verne om gravenes fred og om plantene, som vokser foran vor fot. Uten dyrene blir naturen hjælpeløst forvandlet til en ørken, hvor alle stemmer, alt liv og al glæde forsvinder.

Skulde der antydes, hvad en slik lov maa gaa ut paa, saa blir det: at lægge skarp, kontrollerende myndighet i vore videnskabelige institutioners haand; at forbyde ethvert salg av egg fra privatfolk; at totalfredede — lokalt eller for det hele land — en række nærmere angivne, sjeldnere dyr, og at nægte utenlandske samlere at grassere i landet uten særskilt bevilgning. Disse lovbud er forlængst sat ut i livet i visse deler av Afrika; men vi har endnu ikke gjort skridt til at komme efter.

Ingen ligger nærmere til at opta arbeidet i denne retning end vore hjemlige turister; for ingen lider mere under naturens ødelæggelse end den, som søker ut i den store natur for at finde hvile. Turisten, naturvennen, kan ikke gaa likegyldig og se paa, hvordan vort lands natur efterhvert blir lagt øde. Han vil ikke miste den fuglesang, som har sunget sig ind i hans sind, fra han var en næve stor, eller det lekende og muntre lille dyr, hvis liv og færden har skaffet hans øie og tanker den hvile, han saa saart trængte til efter sin indsats i det intense kulturarbeides tjeneste. Derfor tror jeg ogsaa, at et nøddrop fra det døende liv i vor natur vil bringe vore hjemlige turister til at vaagne og som de første ta arbeidet op for at redde, hvad endnu reddes kan.

Trondhjem i oktober 1912.

Dr. Hjalmar Broch.

HIST OG HER I SNAASEN.

AV S. UDBY.

De vidtstrakte Grænsetrakter i Nordre Trondhjems Amt, fra Snaasen og nordover, er endnu lite kjendt av vore Fotturister. Det burde være anderledes. For det er likesaa letvint at naa Snaasen med Jernbane og Dampskib som at komme f. Eks. op i Meldalen, og naar man har hjemsoekt Troidheimen et passe Antal Gange, kan det smake godt at se sig om i Indherreds Fjeldbygder, der de strækker sig langs Riksgrænsen fjerne og uberørte av alslags Reisetrafik.

Fra etpar Streiftog paa de Kanter er det at nedenstaaende Billeder er hentet.

Første Gang la jeg Veien fra Stenkjær opover Ogn-dalen, overnattet paa Høen i Gaulstadgrænden, hvor der var godt Kvarter, og gik over Fjeldet til Skjækervandet. Det er en Rute som jeg ellers ikke vil anbefale. Ogn-dalen byr i sig selv paa liten Avveksling, men værst er det at man kan bli slemt lurt for Nattekvarter ved Skjæker-vandet, hvor der med Undtagelse av en Eneboer ikke findes nogen Sæter at ta ind i. Det er paa Gommolien ved Nordenden av Vandet, og Eneboeren selv, Ola Gommolien, ser man paa Billedet næste Side.

Ola Gommolien er en navnkundig Mand i Bygderne derinde. Han er Søn av Gamlefolket paa Gaundalen, svensk baade paa Fars- og Morssiden, men opvokset paa norsk